

თავად-აზნაურთა საქმეების გამო

გაზაფხული გვიახლოვდება და მასთან ერთად გვიახლოვდება სათავად-აზნაურო კრებების სეზონიც. ამ კრებების გახსნის მოლოდინში უკვე გაჩაღებულია ცხარე ლაპარაკი ჩვენებურ გაზეთებში. თავად-აზნაურთა კრება დარაზმულია ორ ჯგუფად. ერთის შესახებ ამბობენ, რომ იგი კონსერვატულ და ანტი-ნაციონალურია. მეორეს ახასიათებენ, როგორც პროგრესულ-დემოკრატიულ ჯგუფს, ეროვნულ ნიადაგზე დამყარებულს. „ზაკვაკაზკიე“ და მისი მომხრენი პირველ ბანაკს ეკუთვნიანო, ხოლო „ზაკვაკაზკაია რეჩი“ და „თემი“ მეორე ბანაკს. მართალია, თვითონ „ზაკვაკაზკიე“ წინააღმდეგია ამგვარი კლასიფიკაციისა და თავის-თავსაც სთვლის პროგრესიულ ორგანოდ, მაგრამ ისიც კია, რომ თავის თავს ყველა აქებს და შეცდომების დანახვა ბევრს აღარ ეხერხება, ისე აირია ერთმანეთში ავი და კარგი და ისე უჩინარი გახდა მიჯნა, საიდანაც აშკარად იწყება საზოგადოებრივი ბოროტება.

ზემოდ ვსთქვი - ამბობენ მეთქი, თავად-აზნაურობაში ორი მიმართულებაა - კონსერვატიული და პროგრესიული, ანტი-ნაციონალური და ნაციონალური.

ვიკითხოთ ახლა, მართალია ყოველივე ეს? მართლა არსებობს ჩვენს თავად-აზნაურობათა წრეებში ორი მიმართულება და მართლა აქვს ამ ორ მიმართულებას ნათლად გამორკვეული საზოგადოებრივი ხასიათი, თუ აქ ამ განხეთქილებაში პირად თავმოყვარეობას და კინკლაობას უპირველესი ადგილი უჭირავს?

უსამართლობა იქნებოდა გვეთქვა, აღნიშნულ განხეთქილებაში მარტოდენ პირად თავმოყვარეობას და პირად მტრობა - მეგობრობას ჰქონდეს ადგილი. არა, აქ თითქოს საზოგადოებრივი მოტივებიც არის. მაგრამ იგივე სიმართლე იმის თქმასაც გვაძლავს, რომ ამ საქმეში საზოგადოებრივი მოტივები ძლიერ დაჩრდილულია, რომ ოპოზიციას გარკვეული ხასიათი არა აქვს და რომ ფრიად ბუნდოვანია პრინციპიალური პოზიცია „პროგრესული“ თავდააზნაურობისა.

შევჩერდეთ პატარა ხანს პირველ ჯგუფზე. ამ ჯგუფს უჭირავს ხელში სადავე თავად-აზნაურთა საქმეებისა. იგივე ჯგუფი ჰქმნის განსაზღვრული ხასიათის პოლიტიკურ ატმოსფერას. ამ ჯგუფს მართვა-გამგეობის ძალა იმ ხანაში ჩაუვარდა ხელში, როდესაც ჩვენში ხდებოდა ლიკვიდაცია „განმათავისუფლებელ მოძრაობისა“. ეჭვი არ არის იმაში, რომ ამ ჯგუფის ზოგიერთი გავლენიანი წევრი ვიწრო დამოკიდებულებაში იყო იმ თავად-აზნაურულ, ქართლში მოქმედ ორგანიზაციასთან, რომელსაც უწოდებდნენ „შავრაზმელებს“ ეჭვი არ არის იმაშიაც, რომ ამ ჯგუფის წარმომადგენელთა აზრით, ჩვენში მომხდარი აგრარული მოძრაობა და გლეხთა და მემამულეთა შეტაკება გამოწვეული იყო აგიტატორების მძულვარე ქადაგებით და არა ღრმა სოციალური პირობებით, ღრმა სოციალური ანტაგონიზმით, რომელიც საუკუნეობით დამყარებული იყო გლეხთა და მემამულეთა შორის. რაც შეეხება ამ ჯგუფის „ეროვნულ“ აზროვნებას, აქაც ბევრი სავალალო ფაქტია მის წინააღმდეგ მიმართული. მე აქ არ შევეხები თავად-აზნაურულ მმართველი წრეების პოლიტიკურ აზროვნების დახასიათებს. ამისათვის შესაფერისი დრო არ არის ამ ჟამად, მინდა მივაქციო ყურადღება იმ გარემოებას, რომ აქ, წრეებში, აბუჩად იგდებენ ჩვენს ეროვნულ ინტერესებს. განა რომელიმე სხვა საზოგადოებაში, სადაც ცოტაოდენი შეგნება მაინც არის,

შესაძლებელი იქნებოდა ლაპარაკი და აგიტაცია ქართულ გიმნაზიის გაუქმების საჭიროებაზე? არა, ჩვენში კი ეს შესაძლებელია. და აი ძველი დაწესებულება, რომელშიაც ამოდენა ამაგი და შრომა დაიხარჯა; დაწესებულება, რომლის მეცადინეობით ჩვენს ახალგაზრდობაში ქართული ენა ჯერ კიდევ ცოცხალია და ფესვების გამაგრებასაც აპირებს, - ამ დაწესებულების გაუქმება უნდოდათ. და სავალალო ის არის, რომ დღესაც გადაუწყვეტელია ბედი ქართული გიმნაზიისა. ამავე დროს კი თითქმის ყოველთვის დეპუტატთა საკრებულოს ინიციატივით აძლევდნენ დახმარებას მთავრობის გიმნაზიებს, სადაც ქართული ენა ძლიერ შეზღუდულია. მიაქციეთ ყურადღება იმ გარემოებასაც, რომ დღეს სათავად-აზნაურო კრებებზე ქართული ლაპარაკი თითქმის რომ აკრძალულია თვით თავადების მიერ. ამ ორი წლის წინად ერთმა გულუბრყვილო წევრმა დაილაპარაკა ქართულად. იგი შეაჩერეს. გუბერნიის მარშალმა, თ. ბაგრატიონ-დავიდოვმა განუმარტა კრებას, რომ უხერხულია ქართულად ლაპარაკი იმ კრებაზე, სადაც სხედან რუს-გაზეთების რეპორტიორებიო. ეს რუსული გაზეთი „გოლოს კავკაზა“ გახლდათ! („ტიფ. ლისტ.“ და სხვა გაზეთების რეპორტიორები ქართველები იყვნენ და მაშასადამე ქართულსაც კარგად შეითვისებდნენ). ასე რომ „გოლოს კავკაზა“-ს რეპორტიორის გულისთვის იმ კრებაზე აკრძალული იყო ქართულად ლაპარაკი. არა მგონია, რომ რომელიმე საზოგადოებაში ამაზე დაბლად შეიძლება დაეცეს ეროვნული ღირსების შეგნება და ამაზე შორს წავიდეს ანტი-ეროვნული „ქემანფიშობა“. ან ვის არ მოუსმენია მიხ. მაჩაბლის ფილიპიკები ქართულ პრესის წინააღმდეგ, ქართული პრესა და ლიტერატურა მოისპო და აღარ არსებობსო. ან ვის არ ახსოვს ის თავსლაფი, რომელიც გადაგვასხა იგივე მიხ. მაჩაბელმა პეტერბურგში რომ წაბმანდა დეპუტატის ასარჩევად და იქ მარკოვს რომ არწმუნებდა, შიში ნუ გაქვთ, ილია ჭავჭავაძე სწორედ თქვენი აზროვნებისა იყო და აბა სიკვდილით დასჯის წინააღმდეგ როგორ გაილაშქრებდაო და სხვა და სხვა და სხვა.

ახლა გადავხედოთ ოპოზიციას. გვარწმუნებენ, ოპოზიცია ეროვნულ ნიადაგზე დგას და იგი ხელმძღვანელობს თავის მოქმედებაში დემოკრატიული პრინციპებით. შეიძლება ოპოზიციის ზოგიერთ წევრებს მართლაც ჰქონდეთ დემოკრატიულ-ეროვნული მისწრაფებანი, მაგრამ დანამდვილებით შეიძლება ვთქვათ ისიც, რომ ამ ოპოზიციის უმრავლესობა შორსა დგას ამგვარ მისწრაფებაზე. და ისიც აშკარაა, რომ იმ ზოგიერთ წევრსაც ამ მასაზე დიდი გავლენა არა აქვთ. ამიტომ არის, რომ, გარედამ რომ უყურებს კაცი, ეს ოპოზიციაც ძლიერ უთავბოლოა. აი რამოდენიმე ფაქტიც.

იმ ფინანსურ საქმეს, რომელსაც უძღვებოდნენ დეპუტატთა საკრებულოს მეთაურნი, შეიძლება ბევრი ნაკლი ჰქონდა, მისი კრიტიკა საჭირო იყო, მაგრამ არა ისე, როგორც ეს მოაწყო ოპოზიციამ. ამ ოპოზიციაში მოჰყვნენ მაშინ ყველა ისინიც, ვისაც კახეთის რკინიგზის საქმეში თავისი საკუთარი ფინანსური პლანები ჰქონდათ და ვინც იყო ნაწყენი, რატომ ჩემი გეგმა დაიწუნესო და დეპუტატთა საკრებულოს გეგმა კი მოიწონესო. ამ უკმაყოფილოთა რიცხვში ერთი და ორი კაცი არ იყო. და რანაირად იყო შესაძლებელი ოპოზიციის მოქმედების დამყარება ამ სხვა და სხვა დაწუნებულ ფინანსიურ გეგმების ნიადაგზე. როგორ შეეძლო ოპოზიციას თავისი მფარველობა გაეწია ყველა იმ პირთათვის, რომელნიც უკმაყოფილონი იყვნენ მხოლოდ იმიტომ, რომ მათი ფინანსიური კომბინაცია დამარცხდა. ამ თავდაუხუედაობის გამო მთელ საქმეს კინალამ ზიანი არ მოუვიდა და წვითა და დაგვიტ მოგვარებული საქმე კინალამ არ ჩაიფუშა. კახეთის რკინის გზის საქმე ერთად ერთი კეთილი საქმე იყო დეპუტატთა საკრებულოსი. აქ უნდა დაფიქრებულიყო ოპოზიცია. კრიტიკა საჭირო იყო, ეს ოპოზიციის მოვალეობაც იყო, ხოლო ოპოზიციაში გაერთიანება ერთი მეორის

მოპირდაპირე ელემენტებისა დიდი შეცდომა იყო ამ საქმის კეთილი მსვლელობისათვის. ეს მაგალითი მომყავს იმ აზრის ნათელ საყოფად, რომ ოპოზიცია ძლიერ აჭრელებულია თავის შემადგენლობის მხრით და რომ შეუძლებელია სხვა და სხვა ელემენტებისგან შესდგეს ერთი გავლენიანი ჯგუფი.

პრინციპები, იდეალები? იქნებ აქ შეიძლება ერთობის განმტკიცება? რაც შეეხება პრინციპებს, დემოკრატიულ-ლიბერალურ პრინციპებს, მაგონდება ჩემი განცვიფრება, როდესაც ერთ კრებაზე მოვისმინე შემდეგი ბრალდება „პროგრესიულ ოპოზიციის“ წევრისა კონსერვატორების წინააღმდეგ მიმართული. თქვენ დიდი ცოდვები გაქვთ, ეუბნებოდა „პროგრესისტი“ ოპოზიციიდან კონსერვატორ დეპუტატთა საკრებულოს წევრებს, რანაირად მოხდა, რომ თავად-აზნაურთ ერთ-ერთი წინამძღოლი „წინამძღოლობდა“ და აზნაურთა სიებში კი ის შეტანილი არ ყოფილაო. არ ვიცი, მართლა ასე იყო ეს, თუ არა, აშკარად კი მახსოვს, რომ ოპოზიციის „პროგრესიულ“ წევრს ისეთი სახის გამომეტყველება ჰქონდა, როდესაც ამ სიტყვებს აღიარებდა, თითქოს მართლაც „დემოკრატიის“ წინაშე რაღაც დიდი დანაშაულობა ჩაიდინეს. პრინციპები, ეროვნული პრინციპები? ვსთხოვ ზოგიერთ გულმართალ წევრს ოპოზიციისას, მოახდინოს ანკეტა და გამოიკვილოს, ოპოზიციის წევრთა შორის რამდენი ადამიანი იწერს და კითხულობს ქართულ ჟურნალ-გაზეთებს და ქართულად დაბეჭდილ წიგნებს? და თქვენ დარწმუნდებით, რომ ამ საკითხში ისეთი ფარისევლობაა დამკვიდრებული, როგორსაც შეხვდებით მხოლოდ ქართულ საზოგადოებაში, თორემ სხვაგან იგი არ გაგონილა ფაქტია. მეტსაც ვიტყვი, შევეკითხები თვით ამ პატარა გუნდს ქართველ ინტელიგენტობისა, რომელსაც ქართულ მწერლობასთან კავშირი არ გაუწყვეტია, რატომ არ უცხადებენ მედგარ პროტესტს ქართულ ენის მდევნელებს და რატომ არის, რომ ისინიც კი, რომელნიც თითქოს ქართულ ეროვნულ ინტერესებს დასტრიალებენ, ამ კრებაზე „გოლოს კავკაზა“-ს რეპორტიორის გასახარებლად ერთ ქართულ სიტყვას არა კადრულობენ?

ჩემი ამგვარი შეკითხვა ბევრს ეუცხოება. დღეს თითქმის სირცხვილია ამგვარ საგნებზე ლაპარაკი. ქართული ენა თ.-აზნაურთა კრებებზე ფეხ ქვეშ არის გათელილი. ეს უკვე უტყუარი ფაქტია. ეს უკვე ისეთი გარემოებაა, რომელსაც ყველა შეეჩია და მის წინააღმდეგ ხმის ამოდება „მოვეტონად“ ითვლება. დიალ, და აი სწორედ ამ „მოვეტონ“ ადამიანის სახელი მინდა მოვიხვეჭო და კიდევ ერთხელ ვკითხო, „ეროვნულ პოლიტიკის“ დამცველთ, როგორ მოხდა, რომ თქვენ არა მარტო ადასტურებთ გამეფებულ უგვანობას, ხელსაც უწყობთ ჩვენი საზოგადოების გადაგვარების საქმეს? ან იქნებ სთქვამთ, რომ ეს საკითხი უმნიშვნელოა? იქნებ ერის დღეგრძელობისათვის მართლა უმნიშვნელო იყოს, რადგან ერი თავის სიღრმეში ჰპოვებს ძალას, რომ გაუმკლავდეს ამ ხასიათის ავადმყოფობას. მაგრამ თქვენთვის, თქვენი პოზიციისთვის რომ უმნიშვნელო არ არის! **ორში ერთია, ან ოპოზიცია დემოკრატიულ-ეროვნული ნაკადულია, თავად-აზნაურთა წრეებში შეჭრილი და მაშინ იგი უნდა ემყარებოდეს, დემოკრატიულ ეროვნულ ნიადაგს (მაშასადამე, ქართულ ენასაც), ან კიდევ ეს ოპოზიცია, ორი-სამი კაცის გამოკლებით, საქმეების გარედ დარჩენილი და გაბრაზებული ნაწილია იგივე თავად-აზნაურობისა. ან ერთი, ან მეორე. შუაში დგომა შეუძლებელია.**

ყველა ზემოთ ნათქვამიდან გამომდინარეობს შემდეგი. საჭიროა სრული რეორგანიზაცია ოპოზიციისა. საჭიროა დამყარება ოპოზიციისა პრინციპების ნიადაგზე და არა პირადი უკმაყოფილების ნიადაგზე. საჭიროა, რომ ეროვნულ დემოკრატიული ჯგუფი მართლაც გვანდეს ამ ხასიათის ჯგუფს და არ იყოს მისი კარიკატურა.

მე კარგად ვიცი, რომ ამ ხასიათის ჯგუფის შედგენა თავად-აზნაურთა წრეებში ძალიან ძნელია. დაიწყეთ ეს საქმე და თქვენ ნახავთ, რომ თქვენს წინააღმდეგ თქვენი დღევანდელი მოკავშირენი გაილაშქრებენ. თავად-აზნაურთა კრებების რამდენიმე გულწრფელ პროგრესიულ წევრის შეცდომა, სხვათა შორის, ის არის, რომ ისინი ძლიერ ოპტიმისტურად უყურებენ საქმეს, მაგათ ჰგონიათ, რომ თავი და თავი ბოროტება თ. ბაგრატიონი დ მიხ. მაჩაბელია. მე კი მგონია, რომ ბოროტება თავად-აზნაურთა აზროვნების სიღრმეშია, იმ აზროვნებაში, რომელსაც იზიარებს დიდი უმრავლესობა თავად-აზნაურობისა და თვით ბევრი წევრი ეგრედ წოდებულ ოპოზიციისა.

დაიწყეთ საცდელად ეროვნულ-დემოკრატიულ პრინციპების მიხედვით ოპოზიციის ფილტრაცია და მაშინ დარწმუნდებით, რომ „ბოროტებას“ უფრო ფართოდ გადუშლია ქსელი.

დიაღ, ასეთი იქნება ნაყოფი და სჯობს გამოჩნდეს ეს ნაყოფიც. ქართველ ერს, რომელთანაც თქვენ დაკავშირებულნი ხართ, ეცოდინება მაინც, თავად-აზნაურთა წრეებში შეძლებისდაგვარად ქართულ ეროვნულ საქმეს ემსახურებით და რომ თავად-აზნაურთა შორის ატეხილი პირადი დავა და ქიშპობა თქვენ სრულიადაც არ გეხებათ.

ტექსტის ციფრული ვერსია მოამზადა:

თბილისის 26-ე საჯარო სკოლის სამოქალაქო განათლების პედაგოგმა **ნინო თოფურიამ**.

5 აპრილი, 2020 წელი

#დარჩისახლში